

УДК 338.45.009.12(477)

Іваннікова М.М.

аспірантка кафедри маркетингу

Державного вищого начального закладу
«Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана»

Легка промисловість України: заходи посилення конкурентних переваг галузі.

Анотація.

У статті розглянуто основні тенденції розвитку підприємств легкої промисловості України та перспективи розвитку галузі в цілому, визначені причини послаблення конкурентних позицій а також проблеми, з якими стикаються вітчизняні підприємства галузі в сучасних умовах становлення та розвитку економіки країни.

Згідно з концепцією Державної цільової програми розвитку легкої промисловості на період до 2011 року, що розроблена Міністерством промислової політики України визначені основні концептуальні заходи подолання перешкод, що стають на шляху розвитку підприємств галузі та зміцнення конкурентних переваг а також результати від їх впровадження.

Ключові слова: легка промисловість, конкурентоспроможність галузі, конкурентні переваги, концепція розвитку, розвиток галузі

Постановка проблеми. Для економіки України останніх років характерні два взаємопов'язані процеси: становлення її як економіки незалежної держави та трансформація від планово-централізованої до регульованої ринкової. Ці процеси супроводжуються кризовими явищами: падінням обсягів виробництва основних

видів продукції, зростанням безробіття та зниженням рівня життя населення. Вихід з кризи Україна вбачає у переході до ринкових відносин, у формуванні відкритої для зовнішнього світу господарської системи. Саме на це й спрямовані реформи, які нині проводяться в економіці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Легка промисловість обслуговує великий, глибоко диференційований і мінливий внаслідок впливу моди сектор споживачів. Темпи розвитку виробничої діяльності підприємств галузі уповільнюються багатьма факторами, дослідженнями яких в своїх працях займалися такі науковці, як В.М. Колот, З.С. Варналій, В.Д. Базилевич, В.А. Кредісов, О.Є. Кузьмін, В.А. Подсолонко, С.В. Мочерний, В.О. Сизоненко та інші.

Мета статті. Легка промисловість є однією з найважливіших серед галузей виробництва непродовольчих товарів. Продукція легкої промисловості йде на задоволення потреб населення, забезпечуючи його тканинами, одягом, взуттям та іншими предметами споживання, а також використовується в інших галузях промисловості у вигляді сировини і допоміжних матеріалів (у харчовій, машинобудуванні та ін.). Враховуючи фактори негативного впливу на розвиток такої важливої для економіки країни галузі доцільним є визначити основні напрями зміцнення існуючих та пошуку нових конкурентних переваг.

Виклад основного матеріалу.

Легка промисловість – це комплексна галузь, що включає майже 20 підгалузей, які можуть бути об'єднані в три групи:

– текстильна, в тому числі, бавовняна, лляна, вовняна, шовкова, трикотажна.

Сюди входить первинна обробка льону, шерсті та ін., виробництво нетканих матеріалів, в'язання сіток, виробництво текстильної галантереї та ін.;

– швейна;

– шкіряно-взуттєва і хутрова.

Історично ця галузь має потужний потенціал. У ній працює понад 10 тис. підприємств, із них: у текстильній промисловості – 2,5 тис., виробництві готового одягу та хутра – 6 тис., виробництві шкіри та шкіряного взуття – 1,5 тис. Практично підприємств легкої промисловості приватизовані, менше одного відсотка від загальної кількості складають підприємства державної власності.

Згідно з концепцією Державної цільової програми розвитку легкої промисловості на період до 2011 року, що розроблена Міністерством промислової політики України та розміщену на спеціалізованому інтернет-сайті Міністерства, пріоритетність галузі для економіки країни визначається такими конкурентними перевагами:

– значною ємністю внутрішнього ринку (розрахунково 40-50 млрд. грн. щорічно);

– високим рівнем доданої вартості (до 50 %);

– споживанням шкірсировини, вовни, льону, хімічних матеріалів, що є вітчизняною продукцією;

– низькою енергоємністю виробництва (1-3 % валових витрат) та незначним впливом на екологію;

– забезпеченням значної кількості висококваліфікованих робочих місць в усіх регіонах України.

Протягом 1999-2004 рр. галузь працювала з позитивними темпами виробництва. Приріст індексів виробництва продукції у 2004 р. до попереднього року було досягнуто на рівні 13,6 %. Однак, з початку 2005 р. зростання виробництва в галузі уповільнилось і за 12 місяців 2005 р. становило всього 0,3 %.

Падіння обсягів виробництва спостерігається і в 2006 році. Так, за 8 місяців обсяг виробництва товарів легкої промисловості, порівняно з відповідним періодом 2005 року, знизився на 3,2% і склав 96,8%.

Повільні темпи розвитку легкої промисловості, а в останній час і її стагнація, спричиняють зниження конкурентоспроможності економіки України, що обумовлено рядом проблем:

– висока частка імпортованих товарів легкої промисловості, що ввозяться за заниженою митною вартістю та контрабандою, створюючи недобросовісну конкуренцію на ринку;

– недостатня купівельна спроможність населення;

– висока собівартість вітчизняних товарів легкої промисловості;

– недоступність довгострокових кредитів;

– відсутність виробництва на Україні спеціалізованого обладнання та запасних частин до нього;

– різке скорочення сировинної бази та повна залежність текстильної промисловості від імпортованої сировини;

- відсутність цілісної державної політики до консолідації коштів державного бюджету, власних коштів підприємств, а також кредитів та залучених інвестицій;
- відсутність рівних умов для великих підприємств і малого бізнесу щодо особливостей оподаткування;
- відсутність привабливих умов, щодо залучення інвесторів для динамічного розвитку легкої промисловості;
- відсутність бюджетного фінансування науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт, на розробку нових технологій;
- не спрощено митні процедури для роботи підприємств легкої промисловості як за давальницькою схемою, так і за умови чистого експорту;
- у більшості приватизованих підприємств легкої промисловості не має ефективного власника, який своїми коштами відповідав би за результати роботи підприємств, тому більше половини промислових підприємств галузі є збитковими;
- низька заробітна плата робітників галузі, різке зниження притоку молодих кадрів на підприємства.

Концепція є основою та дієвим інструментом реалізації державної політики у сфері виробництва товарів легкої промисловості щодо координації діяльності державних органів управління та підприємств, установ і організацій різних форм власності, пов'язаної з розвитком сфери виробництва товарів народного споживання. Положення цієї Концепції повинні прийматися до уваги і враховуватися органами регіональної виконавчої влади під час розроблення та затвердження програмних документів з питань регіонального розвитку виробництва товарів легкої промисловості.

Мета концепції визначається:

– реалізацією державної політики по створенню вітчизняного, інтегрованого у світове виробництво сучасного промислового комплексу підприємств легкої промисловості, здатного в ринкових умовах розв'язувати основні завдання соціально-економічного розвитку країни;

– концентрацією фінансових, виробничих і науково-технічних ресурсів, а також координація діяльності органів виконавчої влади, підприємств і наукових організацій для забезпечення наповнення ринку України високоякісними конкурентоспроможними товарами вітчизняного виробництва;

– досягненням суттєвого зростання обсягів виробництва, створення нових робочих місць, наповнення державного і місцевого бюджетів та державних цільових фондів;

– забезпеченням сталого розвитку підприємств усіх форм власності, державна підтримка заходів по підвищенню конкурентоздатності українських товарів легкої промисловості на світовому ринку.

При визначенні основних завдань концепції прийнято до уваги, що незважаючи на суттєві труднощі, вітчизняна легка промисловість розширює асортимент продукції, підвищує конкурентоспроможність національного виробника на внутрішньому та світових ринках що є позитивним фактором на шляху до зміцнення конкурентних переваг.

Основні завдання концепції, направлені на зміцнення конкурентних переваг галузі полягають у:

- визначенні довгострокової стратегії розвитку вітчизняного комплексу підприємств і виробництв легкої промисловості усіх форм власності;
- створенні умов для розвитку і вдосконалення форм і методів державного управління легкою промисловістю і структурою виробництв;
- створенні рівних умов для сталого розвитку внутрішнього ринку і експортних можливостей вітчизняних товарів легкої промисловості та підвищення конкурентоспроможності;
- визначенні державних та регіональних пріоритетів по розвитку підгалузей легкої промисловості та їх науково-технічного забезпечення;
- створенні умов для запровадження нових технологій і устаткування з поліпшеними техніко-економічними показниками, зменшеною енерго- і ресурсоемністю виробництва, зменшеними екологічними навантаженнями на довкілля;
- створенні і реалізації інноваційної моделі розвитку легкої промисловості України із зміцненням матеріально-технічної бази та забезпечити здійснення державної науково-технічної та інноваційної політики;
- визначенні стратегії роботи вітчизняної легкої промисловості в рамках СОТ.

Сучасний стан легкої промисловості України, а також загострення конкуренції на світовому ринку в умовах його глобалізації, потребують здійснення державою системних кроків по забезпеченню конкурентоспроможності галузі.

Для реалізації концепції необхідно здійснити заходи, спрямовані на:

- удосконалення державного сприяння розвитку легкої промисловості шляхом розробки відповідних законодавчих актів;
- надання легкій промисловості статусу пріоритетної галузі шляхом удосконалення діючої нормативно-правової бази;
- удосконалення структури виробництва і постійного моніторингу внутрішнього і зовнішнього ринків товарів легкої промисловості та запозичення світового досвіду функціонування виробничого комплексу виготовлення цих виробів;
- прискорення інноваційного розвитку легкої промисловості, шляхом підтримки роботи нових об'єднань українських виробників: національного технопарку „Текстиль України” та „Український лляний консорціум”;
- розвиток лізингу в галузі виробництва продукції легкої промисловості, сприяння і державну підтримку інвестиційних проектів, в яких беруть участь українські й іноземні суб'єкти господарювання;
- розвиток національної сировинної бази для легкої промисловості, відродження і розвиток лляної промисловості;
- дієвий захист вітчизняного ринку від недобросовісної конкуренції при імпорті товарів легкої промисловості за заниженими митними цінами;
- підтримку підприємств галузі при ініціюванні ними антидемпінгових і спеціальних заходів у разі порушення імпортерами принципів добросовісної конкуренції;
- проведення ефективної митно-тарифної політики з метою захисту вітчизняного виробника товарів легкої промисловості;

- забезпечення розробки, сертифікації та впровадження систем управління якістю та екологічного управління при виробництві товарів легкої промисловості відповідно до вимог ISO 9000 і 4000;
- розвиток технічного і технологічного переоснащення підгалузей легкої промисловості;
- науково-технічне забезпечення розвитку галузі;
- удосконалення маркетингової і кадрової роботи;
- розширення впливу регіонів на розвиток легкої промисловості.

Концепція для своєї реалізації передбачає використання недержавних коштів, особливо за тими напрямками, що стосуються посилення інноваційного розвитку, розвитку сировинної бази, технічного переоснащення підгалузей легкої промисловості, удосконалення маркетингової діяльності тощо.

Розроблена Концепція надасть змогу наростити виробництво продукції галузі і започаткувати активізацію інноваційно-інвестиційного розвитку за рахунок здійснення організаційних заходів по захисту внутрішнього ринку; за рахунок впровадження новітніх технологій, реконструкції та технічного переоснащення підприємств та залучення інвестицій забезпечити приріст виробництва продукції; збільшити кількість робочих місць і зменшити кількість збиткових підприємств; підвищити надходження до бюджетів усіх рівнів і спеціальних державних фондів; забезпечити інноваційний розвиток легкої промисловості шляхом залучення інвестицій та переоснащення виробництва сучасною технікою; розв'язати проблему стабільного насичення внутрішнього ринку високоякісною вітчизняною продукцією легкої промисловості.

1. http://industry.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=B69A3D5E247DC847E8606E10F478A1C2?art_id=43226&cat_id=42654

2. Баширов І.Х., Коваленко О. Маркетингове забезпечення виробництва конкурентоспроможних товарів на основі регіональної політики // Торгівля і ринок України. Вип. 18: Темат. зб. наук. праць/ Ред. Шубін О.- Донецьк: ДонДУЕТ, 2004.- С.28 - 40

3. Ухачевич Я. Роль держави у забезпеченні конкурентоспроможності продукції/ Я. Ухачевич // Економіка України, 1999. – №8.– Преса України.– с.82 – 83.